

Autorka: Radka Vicenová

V atmosfére strachu sa práva obmedzujú najľahšie

Ľudské práva aktuálne čelia útoku z viacerých strán.

Ľudské práva aktuálne čelia útoku z viacerých strán. Nielenže sa právna ochrana niektorých skupín obyvateľstva signifikantne zhoršuje, ale zároveň sa ľudské práva, základný kameň našej spoločnosti, čoraz viac ignorujú alebo dokonca zneužívajú. Najčastejšie v mene bezpečnosti.

V júni sa v Bratislave uskutočnil 11. ročník [NHRI Akadémie](#) – platformy pre národné ľudskoprávne inštitúcie (NHRIs), ktoré každoročne organizuje Európska sieť národných inštitúcií pre ľudské práva (ENNHRI) v spolupráci s Úradom pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR), ktorý je súčasťou Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE). Tento ročník sa zameriaval na obmedzovanie ľudských práv v mene bezpečnosti. Spolu 40 zástupcov a zástupkýň z európskych ľudskoprávných inštitúcií, vrátane Slovenského národného strediska pre ľudské práva, v Bratislave diskutovalo o výzvach, ktorým ich inštitúcie čelia pri obhajovaní a obraňovaní ľudských práv v čase, kedy strach a hnev dominujú verejnej diskusii.

Vo viacerých európskych krajinách totiž v súčasnosti môžeme pozorovať znepokojivé príklady toho, keď je ochrana ľudských práv nútená ustúpiť v mene bezpečnosti. Medzi tie najzávažnejšie patria zmeny v azylových a imigračných politikách, protiteroristická legislatíva či etnické profilovanie pri policajnej práci, ktoré môžu mať a často aj majú zásadné ľudskoprávne dopady, a to nielen na právo na súkromie či právo na ľudskú dôstojnosť, a disproporčne zasahujú najmä národnostné, etnické, ale aj sexuálne menšiny.

Medzi krajiny, v ktorých je možné tieto znepokojivé tendencie pozorovať, patrí aj Slovensko. Aj preto ignorovanie a porušovanie medzinárodných ľudskoprávných záväzkov vyvoláva čoraz intenzívnejšiu odozvu z relevantných medzinárodných ľudskoprávných inštitúcií.

Autorka: Radka Vicenová

Bezpečnosť a ľudské práva na Slovensku

Sekuritizáciou sa označuje proces, kedy sú udalosti alebo subjekty vo verejnej diskusii rámcované ako bezpečnostné hrozby, čím môžu byť odôvodňované mimoriadne opatrenia na ochranu občanov, ich majetku alebo štátu ako takého. Zintenzívnenie bezpečnostných opatrení však nevyhnutne znamená zásahy do slobody jednotlivca, čo má automaticky vplyv na kvalitu demokracie, právneho štátu a ochrany ľudských práv.

Na Slovensku je takýchto príkladov v poslednom období pomerne veľa. V roku 2023 napríklad Stredisko publikovalo [analýzu](#) príspevkov a komentárov na sociálnej sieti Facebook, v ktorej identifikovalo rôzne formy a podoby politických naratívov rámcujúcich vybrané menšiny ako bezpečnostnú hrozbu. Príkladom je paušalizovanie násilných a kriminálnych sklonov príslušníkov menšín alebo ich prezentácia ako ohrozenie krajiny, jej obyvateľov a ich hodnôt či identity. To však následne môže prispieť k legitimizovaniu návrhov na obmedzovanie ich práv či dokonca verbálne a fyzické útoky na ich príslušníkov a príslušníčky. Napokon aj teroristický útok na Zámockej, cielený na LGTBI+ ľudí, bol dôsledkom nenávistných prejavov, ktoré sa už vo verejnej diskusii na Slovensku normalizovali.

Bolo by však chybou si myslieť, že v mene bezpečnosti sa obmedzujú iba práva menšín. V prípade nedávno prijatého zákona lex atentát Stredisko aj s podporou medzinárodných inštitúcií, najmä OBSE, [upozorňovalo](#) na závažnú disproporčnosť pri obmedzení práva na zhromažďovanie. Zákon je problematický najmä s ohľadom na rozširovanie dôvodov, kedy právo na zhromažďovanie ako jedno z kľúčových politických práv a spôsob demokratického vyjadrenia občianskeho postoja ktoréhokoľvek občana a občianky Slovenskej republiky môže byť zásadne obmedzené v záujme zvyšovania bezpečnosti. Taký závažný zásah do práva na zhromažďovanie totiž musí byť odôvodnený a najmä primeraný, navrhované opatrenia k zvýšenej bezpečnosti však reálne neprispievajú.

V neposlednom rade je problémom aj prekrúcanie pojmov a zneužívanie ľudskoprávnej argumentácie, na ktorý takisto na Stredisku opakovane upozorňujeme aj v našich [výskumných správach](#). Séria zákonov prijatých v skrátrenom legislatívnom konaní v posledných mesiacoch predstavuje opakované zneužívanie témy ľudských práv na odôvodňovanie zásadných legislatívnych zmien. To zároveň znamená aj systematické

Autorka: Radka Vicenová

vytláčanie občianskej spoločnosti a relevantných ľudskoprávných inštitúcií z verejnej diskusie, v ktorej navyše až zúfalo chýba ľudskoprávna argumentácia zdôrazňujúca medzinárodné záväzky Slovenskej republiky. Naopak, tieto záväzky sa opakovane ignorujú alebo dokonca porušujú.

Svoju ostražitosť musíme rapídne zvýšiť

Je veľkou chybou domnievať sa, že problematika sekuritizácie sa týka výlučne práv menších a ostatných sa nedotkne. Debata o tom, či má prednosť bezpečnosť pred slobodou a ľudskými právami, totiž nie je novinkou a v skutočnosti zasahuje práva všetkých občanov a občianok. A práve preto je nevyhnutné byť ešte viac v strehu. To je aj úlohou ľudskoprávných inštitúcií a na Stredisku budeme aj naďalej tieto znepokojivé tendencie sledovať a s podporou občianskeho sektora a medzinárodných ľudskoprávných inštitúcií na ne intenzívne upozorňovať.

